

Una guerrillera holandesa de les FARC en les negociacions de pau

Fins fa ben poc, només hi havia dos possibles finals per a Tanja Nijmeijer: bé una tomba a la jungla colombiana, bé una cel·la en una presó americana de màxima seguretat. Nijmeijer sempre ha tingut ben clar quin seria el seu final: “Moriré a la jungla”. Està buscada per la Interpol: tres casos de segrest, ús d’una arma de foc en un crim violent i suport a una organització terrorista.

Aquesta tarda arriba uns minuts tard al lloc on hem acordat trobar-nos, un gran hotel a la capital cubana de l’Havana. Darrere de les finestres tintades del vestíbul de l’hotel la veiem caminar per la carretera. Camina encorbada i lentament, acompanyada per un guardaespalles de les FARC. Potser el seu treball és protegir-la, o bé està allà per evitar que se’n pugui fugir. Les FARC castiguen la deserció amb la mort. La porta de vidre de l’hotel s’obre i la seva gran boca es converteix en un somriure: “Bé... com figura que ha de funcionar això?”, pregunta Nijmeijer.

Vol saber en quin dels cinc idiomes que parla es farà l’entrevista i després demana un *capuccino*. Quan els homes que són també al vestíbul de l’hotel es giren en escoltar el seu riure tronador, el que veuen és una jove de 36 anys d’ulls tendres i celles depilades amb arracades i un vestit de flors. Durant la primera hora de l’entrevista no para de gesticular amb les mans mentre fuma. Cigarrets Hollywood. De fons se sent un partit de tennis que donen a la televisió. Nijmeijer parla sobre com aconseguir fer un foc sense fum a la jungla.

Durant molt de temps ha sigut impossible trobar-se amb Nijmeijer. Ha viscut i lluitat en una àrea tan gran com Suècia i una gran part del temps ha estat fugint de l’exèrcit colombià. La donaren per desapareguda, de vegades per morta i tot. No obstant, si l’haguessin enxampada, no hauria dit més que consignes marxistes, el seu cervell ha

La neerlandesa Tanja Nijmeijer ha passat més de deu anys lluitant amb el grup rebel de les FARC a les jungles de Colòmbia. Recentment, ha format part del grup de negociació de pau a Cuba. Quins són els seus motius per implicar-se en aquesta guerra?

estat entrenat per suportar situacions semblants, diuen els seus adversaris.

Després de més de deu anys a la jungla, va arribar un missatge per ràdio al campament de Nijmeijer en què se li ordenava que abandonés el seu amagatall. Tenia sis dies per arribar a una reunió secreta de rebels. Caminà travessant la jungla, creuant passos plens de fang. Marxava per les muntanyes durant la nit i muntava un precari campament amb fulles de palmera durant el dia. Els militars colombians havien desmilitaritzat una zona de 50 quilòmetres quadrats a fi que la guerrillera pogués travessar-la amb seguretat. Un helicòpter de la Creu Roja l'estava esperant al lloc de trobada i la va dur volant primer a Bogotà i després ja a Cuba.

L'emblema de les FARC. Nijmeijer obeïa les ordres del seu comandant, tal com havia après. Va arribar a l'Havana després de 10 anys sense accés a cotxe, internet, telèfons o caixers automàtics. Allí li van comunicar que formava part de la delegació d'alts càrrecs de les FARC que estaven allà per negociar la pau amb el Govern colombià. Nijmeijer tenia com a tasca reforçar la delegació amb els seus coneixements d'anglès. D'aleshores ençà s'ha encarregat de traduir els comunicats de la delegació, posar al dia la pàgina web, enviar tweets, actualitzar i penjar continguts a la pàgina de Facebook dels rebels... En realitat, però, també hi ha una segona raó per la que fou triada per formar part de la delegació: per que fos l'emblema de les FARC, la seva cara visible.

Així, a part dels altres dos funestos finals de la presó o la mort, a Nijmeijer se li obre ara una nova possibilitat per al seu futur: la pau a Colòmbia, la fi de la guerra civil més llarga del món, que va començar fa 50 anys. Durant aquests anys, més de 200.000 persones han mort, moltes d'elles a les mans de les FARC, les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia, grup que, en un principi, lluitava pels drets dels més pobres.

Des de novembre de 2012 el Govern colombià i les FARC discuteixen al voltant d'aquesta taula de negociació els termes de la pau. Escolliren Cuba pel fet de que és un lloc neutral per a ambdues parts. Les principals qüestions de la negociació són: la reforma agrària, el desarmament de la guerrilla, compensacions a les víctimes d'ambdós bàndols, la fi del narcotràfic, el paper polític de les FARC en el futur i com es posaran en pràctica totes les qüestions pactades en aquesta agenda de pau. Tot i això, encara no hi ha un alto el foc definitiu, l'exèrcit colombià i les guerrilles encara estan en guerra.

L'ordre de cerca sobre Nijmeijer de la Interpol ha sigut temporalment suspesa per a les negociacions a Cuba, cosa que ha proporcionat un mínim espai de temps per poder parlar amb la terrorista. Poc per a tantes preguntes. Cap estranger no ha arribat tan amunt en la jerarquia de les FARC com Nijmeijer, oficialment coneguda com la Guerrillera Número 608372. Què la va motivar per unir-se a la causa de les FARC, una organització acusada de traficar amb cocaïna, col·locar mines, perpetrar atacs terroristes i segrestar des de grangers fins a polítics, com Ingrid Betancourt?

"Em sentiria molt frustrada". De vegades pensa en la vida que podria haver tingut: una casa als Països Baixos, tres fills, una professió burgesa. Es queda un moment en silenci mentre passeja els ulls pel vestíbul de l'hotel, un lloc que representa tot el que ella odia: una màquina de cafè, una bossa de cacauets per 4 dòlars, Red Bull i un treballador amb l'aire avorrit parat enfront d'un aquari. "Em sentiria molt frustrada", afirma Nijmeijer.

Tres mesos després d'unir-se als rebels va cremar el seu passaport a la

Durant anys Nijmeijer va lluitar amb les FARC a la selva. L'últim any, però, ha estat a Cuba com a membre de l'equip de negociació de la pau del grup guerriller.

cuina de la companyia. Mai més tornaria a necessitar passaport. “Aquell gest va ser la ruptura definitiva, la fi de la meua antiga vida”, diu Nijmeijer. Però abans d’arribar allí, Nijmeijer venia precedida d’una història que l’acostà a aquest definitiu moment, una història en tres passos. El primer va ser tota una coincidència. El desembre de 1997, la jove només tenia 19 anys, acabava de sortir d’una classe de la universitat i caminava per la cafeteria del segon pis de l’Institut d’Estudis de Llengües Romàniques a Groningen. Va demanar una tassa de cafè i va obrir el diari estudiantil, on va veure un anunci en què s’oferia una plaça de professor d’anglès a Colòmbia. Mai no havia estat a Hispanoamèrica i la idea li semblava emocionant, així que va enviar la seva candidatura. “Saps que ara mateix hi ha una guerra a Colòmbia?”, li va preguntar un funcionari a l’ambaixada. “No”, va respondre ella. El segon pas el va donar perquè se sentia culpable.

A Colòmbia ensenyava anglès a una escola per a fills de les famílies riques de Pereira, als contraforts dels Andes. Cada vegada que abandonava la urbanització on residia veia les persones sense casa buscant menjar entre les escombraries. Veia la gent morint-se de fam no gaire lluny dels grans centres comercials de la ciutat. Sovint plorava en contemplar aquelles escenes. Un dia, estava asseguda a l’autobús quan va veure una família indígena caminant descalça entre la runa. Un dels nois de l’autobús els va assenyalar mentre cridava: “Vosaltres sou pobres i nosaltres som rics”. Nijmeijer va sentir una profunda vergonya i va començar a fer-se preguntes.

Es va dirigir a un professor de matemàtiques que havia conegut a l’escola: “Als colombians no us produeix tristor de viure en una ciutat en la qual la gent del nord ho té tot mentre que aquells que viuen al sud no tenen res?”. El professor li va contestar amb una altra pregunta: “I a vosaltres, els europeus, no us produeix tristor de tenir-ho tot mentre que altres països no tenen res?”. Nijmeijer no va saber respondre.

“El camí equivocat”. El tercer pas va venir amb una missió. Després del seu any a Colòmbia i la seva tornada als Països Baixos, Nijmeijer se sentia en-

vaïda per un estrany desassossec. Creia que devia fer alguna cosa per provocar un canvi. a voltes, no és necessària la força per aconseguir una mica de justícia?, rumiava llavors la jove. No caldria fer servir qualsevol mitjà si la situació ho requerís? Va establir contacte amb el Socialistes Internacionals, i va començar venent diaris d’esquerres pel carrer i protestant enfront de l’edifici parlamentari de l’Haia, on ella i un grup d’activistes van representar una massacre per protestar contra la construcció d’una base militar americana a l’illa de Curaçao, al Carib. En aquesta ocasió la van condemnar a una pena de 26 dies de presó. Les seves opcions com a revolucionària a Europa eren més aviat limitades, no és gaire fàcil fer història en un país tan net com els Països Baixos. La seva mare, Hanni, una infermera neerlandesa, patia molt per ella. “Estàs agafant el camí equivocat, què vols fer de la teua vida?”.

Un dia, va dir als seus pares que ja estava farta del capitalisme, al qual Nijmeijer culpava per haver enviat milers de persones a la mort. “Tanja, només has de mirar com ha fracassat el comunisme a la Unió Soviètica”, li replicava

son pare. “Sí, potser allà ha fracassat, però potser sí que funciona en altres llocs del món”. Així, Nijmeijer va acabar la universitat, tal com sempre acaba tot allò que comença. Els seus pares volien que treballés com a directiva per a una fàbrica de carn, però Nijmeijer, que encara somniava en la revolució, tornà a Colòmbia, on es va reunir amb aquell professor que conegué durant la seva primera estada. El professor li va dir que era membre de les FARC i que podia acompanyar-la fins als rebels. Així és com va començar tot.

Nijmeijer ens parla sobre el dia a dia a la selva: “La teua motxilla sempre ha d’estar a punt per marxar, sempre. Fica-hi una mosquitera, una tenda de campanya, l’uniforme, roba interior, mitjons, una manta, dos ampolles de gasolina, arròs, llegums, espaguetis, sucre, sal i farina. Normalment hi ha uns 20 quilos de menjar a la motxilla, que sol pesar entre 30 i 35 quilos comptant la resta d’eines i materials”.

Aquell moment va ser com si Nijmeijer fos un tren que de sobte pren una altra direcció, canvia de via i s’encamina cap a un destí desconegut. Un activista que ha assessorat ex-membres

na, cosa que l'enfurismava. Si vols reconeixement a les FARC has de saber aguantar-ho tot amb fortalesa.

El seu entrenament va durar tres mesos. Va aprendre com havia de deixar-se caure a terra i obrir la boca quan sentís arribar als bombarders i així poder alleugerir la pressió i evitar que li esclatessin els timpans o els pulmons. Va aprendre a fabricar bombes i a refugiar-se. Va desenvolupar el sentit de l'oïda, que és fonamental per a la vida

Ingrid Betancourt va ser una de les víctimes de segrest de més renom de les FARC. Van passar quasi sis anys abans no fos alliberada el 2007.

de les FARC a les presons colombianes apunta: “Tanja és una rebel sense causa”. Un important ministre del Govern colombià diu que és “un ésser trencat, un ostatge de la seva pròpia ideologia”. El nou home de la seva vida, un altre soldat de les FARC diu: “Ella és una de nosaltres, una camarada”. Finalment, la seva mare diu: “Sempre serà la meua filla”.

És divendres de matí, falten pocs dies per a la nostra reunió. Nijmeijer camina pel carrer Obispo, a la zona vella de l'Havana. Els bars són oberts, la música sona al carrer i la gent va en samarreta de mànega curta i pantalons d'estiu. Nijmeijer odia la calor. S'estima més el clima fred i ventós. Es queixa que el seu llit és massa tou, que per a ella n'hi ha prou amb una flassada a terra per dormir, com cada dia a la jungla. Es lleva sempre a les 5 del matí i surt a córrer durant 40 minuts. Diu que encara és una soldat.

Els turistes ballen salsa als carrers i Nijmeijer parla sobre la guerra. “Quasi vaig haver de demanar de genolls que em deixessin lluitar amb ells”. Al principi, sempre la tractaven amb una delicadesa extrema, com si fos una

a la jungla, on la vegetació pot ser tan densa que els guerrillers han de poder confiar en la seva orella per detectar helicòpters o avions que s'acosten a la seva posició. Una vegada es va perdre durant la nit i es va quedar arrupida en terra, on va esperar sis hores fins que va sortir el sol. La seva vida es va convertir en una sèrie d'experiments amb la seva pròpia por i cada vegada que superava un obstacle se sentia més forta. Nijmeijer va anar a veure un metge a l'Havana que li va diagnosticar tinnitus, una alteració a l'oïda per la qual la persona afectada sent cops forts que no provenen d'enlloc. El metge li recomana que eviti les bombes i els trotejos. “Això, no ho puc prometre”, respon Nijmeijer.

El següent pas de Nijmeijer va ser la seva trobada amb la mort. Això va passar el 27 de març de 2010, quan assistia a un curset d'oficials a les muntanyes. Durant el dia els assistents rebien formació sobre filosofia revolucionària i economia política. Es banyaren al riu quan va caure la tarda, i aquella tarda, Nijmeijer estava encarregada de preparar el sopar –arròs i creïlles– amb una gigantesca olla per a 54 persones. De

cop i volta, van sentir el so de l'aviació dels militars, els Super Tucano, construïts per combatre la guerrilla. El comandant va ordenar la retirada del grup.

“Vaig plorar moltíssim”. Nijmeijer es va ajupir i es va refugiar en una trinxera que havia cavat el dia anterior. Encara podia albirar l'olla que havia emprat per cuinar. Des del principi havia après a no deixar res enrere, així que va botar, va agafar l'olla i va fugir pel pendent. Un jove va caure davant seu i es va girar xiuxiuejant: “No em deixis morir”. Tenia una ferida de bala. Ella va treure el kit de curació que hi havia en cada motxilla de les FARC i li va clavar l'agulla a la pell per poder cosir la ferida, però ell ja havia deixat de moure's. El següent bombardeig tingué lloc només unes hores més tard.

En un missatge de vídeo Nijmeijer declarà: “Si l'exèrcit de Colòmbia i el Govern colombià encara creuen que les FARC em van segrestar i em van dur ací a la força, hauran de venir a rescatar-me, i aleshores els donarem la benvinguda... amb kalàixnikovs, mines, projectils, de tot”.

A la nit, mentre escoltava per ràdio les comunicacions entre pilots americans de combat i els sons de les bombes, que cada vegada diferenciava millor, va creure que moriria allà. Aquesta és la història que conta avui dia. No hi hauria cap taüt a la seva tomba –pensava ella llavors– i els seus camarades haurien d'escollir un lloc entre arbres grans, on el sostre de vegetació fos tan espès que pogués cobrir el terra i així evitar que fossin un blanc fàcil. Una guàrdia d'honor vetllaria la seva tomba la primera nit.

“Bon Nadal”, va dir a la seva família en un missatge de vídeo. “Crec que estem lluitant per una bona causa. He plorat molt perquè us trobo a faltar, però també sé que estic fent el que és correcte i que em quedaré ací. No marxaré”.

La van mantenir ocupada: recaptant els diners de les extorsions, perpetrant atacs a busos, interrogant tres contractistes militars d'una companyia americana que havien aterrat d'emergència a la jungla, prop d'un campament de les FARC. “Si el nostre Govern ho volgués, tu estaries morta en sis mesos”,

Nijmeijer amb un negociador de les FARC a la seva arribada a l'Havana, novembre de 2012, on tenen lloc les negociacions en què ella ha fet de traductora de documents i a càrrec del web de les FARC.

va dir un dels homes. “Però, com tu bé saps, els presoners de guerra són els primers que moren durant una invasió”, contestà Nijmeijer. Afirmacions com aquesta van ser les que van desencadenar la cerca d'Interpol.

L'espera també formava part de la seva vida. Els amics anaven i venien. Es repartien ordres sense cap ni centener. Hi havia marxés a través de la jungla, comandants corruptes... els ideals començaven a corrompre's. Nijmeijer sentia nostàlgia de la seva terra, enyorava el formatge, el futbol i el pa. Quan va trobar un telèfon en una granja que van capturar, va trucar a sa mare. Mentre els seus pares no paraven de plorar, Nijmeijer els contava que tot li anava bé, que estava feliç de sentir les seves veus de nou. Com a càstig per la seva trucada, vas ser destinada durant 10 dies a fer tasques de cuina i latrines, a cavar un forat a terra per al fem i a escriure 10 pàgines sobre allò que havia fet. Les FARC tenen normes molt estrictes i cada error és severament castigat. Telefonar a l'estranger és un error intolerable perquè posa en perill a tot el grup.

Guerra oblidada. Quan els soldats atacaren el campament dels rebels

l'any 2007, van trobar el diari de Nijmeijer, una vella llibreta escolar amb un cor a la portada. El novembre de 2006 havia escrit al seu diari: “Estic cansada. Cansada de les FARC. Cansada de la gent. Cansada de viure tots plegats. Cansada de no tenir res per a mi mateixa. Estic ací des de fa 4 anys. Torn de guarda, exercici, converses, discussions, comandants cabrons. Enyoro al meu xicot. Em sento inútil ací. Estic fent un curs avorridíssim amb Karel, se suposa que ens prepararà per a una missió a la ciutat. Però, d'alguna manera, sé que mai no deixaré aquesta jungla. Estic encallada ací. Tampoc és que vulgui marxar, només vull cavalcar, riure, lluitar i cuinar sense problemes”.

Però per què lluita? Quins són els seus ideals?

L'antic palau presidencial de l'Havana, llavors seu del Govern del dictador Fulgencio Batista, és avui dia un museu de la revolució. Enfront de l'edifici es pot veure una vella arma d'assalt, Segons diu la llegenda, Fidel Castro la disparà des de terra i va afonar el vaixell de guerra americà *Houston*, que formava part de la flota d'assalt a la invasió de Bahía de Cochinos, l'any 1961. Pels corredors del museu, els turistes passe-

gen per les exposicions com si estiguessin travessant un túnel dels horrors d'un parc d'atraccions. Nijmeijer recorre el museu, passa per davant dels forats de bala i d'una estàtua de bronze en miniatura de Fidel Castro.

Les guerrilles són exèrcits invisibles. Lluiten per guerres d'un temps ja oblidat, guerres quasi impossibles de guanyar. Moltes guerres de les guerrilles duren vora 10 anys, encara que la revolució cubana va ser un èxit militar després de només 2 anys. La guerra a Colòmbia dura ja uns 50 anys. “Encara no ens ha arribat el moment”, diu Nijmeijer. Després, camina per una sala dedicada al Che Guevara, el seu model revolucionari. Al museu, l'han representat amb una figura de cera que escala per una jungla artificial. El dia de la seva mort és festa nacional a Cuba i la seva cara apareix en milions de samarretes. Quasi ningú coneix al líder de les FARC.

La carrabina del Che està exposada en una vitrina. “Tenim la mateixa”, diu Nijmeijer, que comença a parlar d'armes: l'AK-47, M16 i l'AR-15. “Tinc molt bona punteria”, diu la jove. Per a altres visitants, allò que està exposat al museu sembla tan llunyà com la Revolució francesa, però per a Nijmeijer és un recordatori del dia a dia. La seva lluita no és un museu. La qüestió és: què se'n farà del moviment, però. Seran els rebels venerats com a herois com el Che Guevara, o passaran a la història per narcotraficants? Cada míssil i tanc utilitzats pels revolucionaris està exposat a Cuba. Què deixaran les FARC? Nijmeijer rumia la qüestió. No tenen tancs ni vaixells. Tot i així, sí que li ve al cap un objecte, la tovallola que utilitzava el fundador de les FARC, Manuel Marulanda. Encara la conserva, afirma.

“Estem en guerra”. La lletra de la cançó que Nijmeijer ha compost per tocar-la a la guitarra diu: “Ningú no desespera ací. Estem plens de moral, de moral de lluita, plens de moral”. Vol quedar-se en les FARC, tot i que hagi tingut moltes oportunitats de fugir, perquè el soldat de les FARC que l'acompanya a la nostra primera trobada no és el seu guardaespalles, és el seu xicot. Pot passejar solitàriament per la ciutat, fins i tot, podria anar a l'ambaixada

